

O delu arhivov in zborovanjih

Mednarodni simpozij Razstavljanje arhivskega in knjižničnega gradiva ter likovnih del na papirju: standardi materialnega varovanja, Ljubljana, 5. in 6. junija 2003

V Ljubljani je bil 5. in 6. junija mednarodni simpozij z naslovom: *Razstavljanje arhivskega in knjižničnega gradiva ter likovnih del na papirju: standardi materialnega varovanja*. Simpozij je bil zamišljen kot osrednji dogodek ob letnem sestanku Mednarodnega komiteja za zaščito in varovanje v zmernih temperaturah, ki deluje v okviru Mednarodnega arhivskega sveta (International Council on Archives – ICA/CPTÉ). Sestanek je bil v letu 2003 zaupan Arhivu Republike Slovenije, kjer je tudi potekal v soboto, 7. junija 2003 pod vodstvom predsednika komiteja gospoda Teda Steemera iz Nizozemskega nacionalnega arhiva. Tema simpozija se je namreč ujemala z eno izmed osrednjih nalog komiteja v tekočem mandatnem obdobju, to je s pripravo Priporočil za varno razstavljanje arhivskega gradiva.

V okviru simpozija smo želeli ob skupni, v svetu in doma, vedno bolj navzoči problematiki razstavljanja, tesneje strokovno povezati ustanove, ki hranijo, varujejo in dajejo na ogled zaupano kulturno dediščino.

Razstavljanje umetniško in zgodovinsko dragocene dediščine iz občutljivejših organskih materialov (pergament, usnje, papir) zahteva drugačne, največkrat strožje pogoje hrambe in uporabe. Zato moramo tudi ob razstavljanju le-teh spoštovati naravo gradiva in upoštevati zakonitosti materialov, ki sestavljajo razstavljene objekte.

V dobi vse večjih želja po razstavljanju, ki jih omogoča sodobna družba, skušamo izoblikovati in v prakso uvesti priporočila in standarde, ki bodo v pomoč pri razstavljanju občutljivega arhivskega, knjižničnega in muzejskega gradiva, nastalega predvsem na papirju in pergamentu.

Organizatorji dogodka, ki smo ga pripravljali skoraj dve leti, so bili:

- Arhiv Republike Slovenije;
- Narodna in univerzitetna knjižnica;
- Narodna galerija;
- Društvo restavratorjev Slovenije;
- Komite za zaščito in varovanje v zmernem podnebnju pri Mednarodnem arhivskem svetu (ICA/CPTÉ) in

- Evropska komisija za zaščito in dostop iz Amsterdamu (ECPA).¹

Simpozij je združil priznane strokovnjake s področja zaščite in varovanja kulturne dediščine na papirju kot njihovemu nosilcu.

Vsebinska zasnova simpozija je bila zastavljena že leta 2001, intenzivnejše priprave pa so stekle spomladi leta 2002. Organizacijski odbor v sestavi:

- Jedert Vodopivec – vodja organizacijskega odbora, članica ICA/CPTÉ, Arhiv Republike Slovenije;
- Vladimir Žumer – direktor, Arhiv Republike Slovenije;
- Vilenka Jakac – Bizjak – članica ECPA, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana;
- Andrej Smrekar – direktor, Narodna galerija, Ljubljana;
- Ted Steemers – predsednik ICA/CPTÉ, Nacionalni arhiv Nizozemske, Haag;
- Yola de Lusenet – izvršna sekretarka ECPA, Amsterdam;
- Ivo Nemeč – predsednik, Društvo restavratorjev Slovenije;
- Natalija Glažar – svetovalka direktorja, Arhiv Republike Slovenije.

Je združil osrednje slovenske kulturne ustanove, ki varujejo dediščino na papirju. V Ljubljano mu je uspelo povabiti strokovnjake, ki se vsak dan raziskovalno ali operativno srečujejo z omenjeno tematiko.

Ciljna publika, ki ji je bil simpozij namenjen, je bilo strokovno osebje s področja varstva kulturne dediščine: arhivisti, knjižničarji, kustosi, konservatorji-restavratorji ter arhitekti in oblikovalci razstav. O dogodku je bila domača in tuja strokovna javnost obveščena v obliki najave dogodka in vabil naslovljenih na ustanove in posameznike, ki so potencialno vpleteni bodisi v proces varovanja bodisi v pripravo tovrstnih razstav, tako doma kot tudi v tujini.

Odziv ciljne javnosti je bil presenetljiv, saj se je simpozija udeležilo 209 udeležencev. Zelo razveseljiv je bil tudi odziv slovenske strokovne javnosti iz različnih slovenskih krajev in ustanov, ki upravljajo s kulturno dediščino, medtem ko ni bilo nobenega udeleženca iz vrst arhitektov in oblikovalcev razstav.

Brez kotizacije in sponzorskih sredstev simpozija v taki obliki ne bi bilo mogoče izvesti.

S kotizacijo, ki je vključevala popust za več udeležencev iz iste ustanove in je bila pred 15. aprilom 2002 oziroma 15.000 SIT, po tem datumu pa 30.000 SIT oziroma 20.000 SIT, smo želeli zagotoviti predvsem čim večjo udeležbo iz slovenskih ustanov. To nam je tudi uspelo, saj je bil odziv že do 15. aprila 90-odstoten. (Preostalih deset odstotkov prijav je prispelo tako rekoč tik pred zdajci, to je v zadnjih dneh maja in začetku junija.) Na ta način nam je bilo zelo olajšano organizacijsko delo v zadnjih tednih pred simpozijem.

¹ ECPA – European Commission on Preservation and Access – deluje v sklopu Kraljeve akademije znanosti in umetnosti v Amsterdamu.

Udeleženci simpozija v veliki dvorani Narodne galerije. V prvi vrsti sedijo: Ted Steemers, Yola de Lusenet, Lenart Šetinc, Vladimir Žumer, Jedert Vodopivec, Vilenka Jakac-Bizjak in Ivo Nemeč.

Delavci vseh treh ustanov organizatoric so bili oproščeni kotizacije. Iz Arhiva Republike Slovenije se je udeležilo 28, iz Narodne in univerzitetne knjižnice 11, iz Narodne galerije 13 udeležencev in 5 članov Društva restavradorjev Slovenije.

S kotizacijo smo le delno pokrili stroške simpozija. Glavni organizacijski, sponzorski in finančni delež je zagotovil Arhiv Republike Slovenije. Narodna in univerzitetna knjižnica je krila stroške v višini tretjine dejanskih izdatkov, Narodna galerija pa je zagotovila osebje in prostore v dneh simpozija. Stroški simpozija so bili nižji tudi zahvaljujoč sponzorjem. Zato gre za hvala Mestni občini Ljubljana in županji gospe Danici Simšič za prostore na Ljubljanskem gradu ob sprejemu za vse udeležence simpozija in županu mestne občine Škofja Loka za sponzorski prispevek ter tudi gospodu Juretu Svobljaku, pomočniku župana Škofje Loke za družbene dejavnosti, za organizacijo ogleda mesta in nepozabnega kulturnega programa s predstavitev loške narodne plesne in glasbene tradicije.

Zahvala gre seveda tudi vsem drugim sponzorjem, ki so navedeni v tiskovini, izdani ob simpoziju.

Program simpozija

V program simpozija je bilo vključenih skupno 19 referatov, ki so obravnavali tako teoretične zahteve standardov za varstvo papirnega gradiva, kot tudi predstavitve celotne množice praktičnih napotkov in izkušenj, ki so jih ugledne evropske ustanove pridobile v dolgih letih postavljanja razstav in izposojanja dragocenih eksponatov za tuje razstave.

Obravnavana področja:

- razstavni prostori;
- nadzor klimatskih pogojev v prostorih;
- osvetlitev;
- mikroklimatski pogoji v razstavnih vitrinah;
- razstavljanje knjig in drugih tridimenzionalnih objektov;
- razstavljanje dvodimenzionalnih objektov;
- zaščita med transportom;
- popis stanja objekta in pogoji izposoje;
- navodila za rokovanje in namestitvev objektov;
- varnost.

Program simpozija je bil razdeljen v dva dni in v štiri delovne sklope. Prvega, ki je bil posvečen priporočilom, klimatskim pogojem in pergamentnemu gradivu, je koordinirala **Jedert Vodopivec**, članica ICA/CPTTE iz Arhiva Republike Slovenije. Prvi predavatelj **Ted Steemers**, predsednik ICA/CPTTE in predstavnik Nacionalnega arhiva Nizozemske, je v prispevku *"Standardi, smernice in najboljša praksa"* opozoril, da je tema standardov materialnega varovanja zelo pomembna, saj po vsem svetu potuje vedno več predmetov za razstavne namene. Po drugi strani pa se moramo zavedati, da tema ni nova. Standardi za ta namen že obstajajo in so dostopni. Pomembno je, da se vsi nečesa zavedamo. Standardi – v tem primeru – so vedno zahteve, ki jih morajo druge ustanove izpolnjevati, če si hočejo izposoditi arhivsko gradivo za razstave. Vprašanje pa je, če se ozremo na svojo ustanovo, ali smo sami sposobni izpolnjevati ta standard. Kakšni so pogoji skladiščenja, v katerih se predmeti hranijo večino časa?

Druga referentka **Marie-Thérese Varlamoff** – članica ICA/CPTTE in direktorica IFLA PAC iz Nacionalne knjižnice Francije, je v prispevku "*Preservacija razstavljenih dokumentov – od priporočil do standardov*" opozorila, da so dokumenti izpostavljeni velikemu tveganju, kadar so razstavljeni. Že leta 1985 je IFLA objavila priporočila za posojanje knjižničnih dokumentov za razstave in v referatu je povzela rezultate izvedene raziskave. Jedro njenega prispevka se ukvarja z varovalnimi predpisi Delovne skupine – v kateri so francoski strokovnjaki iz knjižnic, arhivov in muzejev – za razstavljanje **grafičnih** dokumentov in fotografij. Obravnavala je različne vidike, vodenje, tehnične pripomočke in opremo, transport, varnost, okolje in dokumentiranje. Številni dodatki k njenemu prispevku predstavljajo modele različnih obrazcev za izposajo gradiva in primere pogodb. Sledi jim seznam uporabnih in škodljivih materialov. Te predpise je sprejela Francoska zveza za standardizacijo AFNOR in so lahko temeljno gradivo za vzpostavitev mednarodnega standarda.

Dario Camuffo, raziskovalec v Italijanskem nacionalnem raziskovalnem svetu – CNR v Padovi –, je v prispevku "*Mikroklimatski pogoji za razstavljanje in konserviranje: problemi, raziskave, študije primerov in pot do možnih skupnih standardov*" poudaril, da je propadanje kumulativen in progresiven proces, ki poteka nelinearno in nepovratno. Dolgoročno materiali izgubijo odpornost, mikroklimatske spremembe pa lahko postanejo kritične. Pretekla zgodovina vsakega objekta je pri tem bistvenega pomena, saj lahko mikroklima sproži nepopravljive spremembe materiala zaradi vplivanja zunanjih sil in delovanja njegovih specifičnih značilnosti. Kar zadeva trajno hrambo, so specifični problemi vsakega artefakta in medsebojno učinkovanje med okoljem in njim veliko merodajnejši, kakor poznavanje povprečnih lastnosti samih materialov in določanje hipotetičnih mikroklimatskih pogojev.

Za nemoten potek registracije udeležencev, organizacijo in informacije v dneh simpozija so poskrbele: **Mojca Šter Jenko** in študentka, obe iz Narodne galerije ter **Tina Buh**, **Blanka Avguštin-Florjanovič**, **Natalija Glazar**, **Tatjana Rahovsky-Šuligoj**, **Polona Mlakar**, **Mateja Kotar**, **Stanka Grkman**, **Lucija Planinc** in **Marjana Cjuha**, sodelavke Arhiva Republike Slovenije.

Prof. **Christopher Clarkson** iz Oxforda je ob dia pozitivnih predstavil "*Trajno in varno razstavljanje dvodimenzionalnih pergamentnih objektov v spremeljajočih pogojih hrambe – od majhne listine do velikega zemljevida*". Predvsem je opozoril na večkrat spregledano dejstvo, da se pergament, po materialni sestavi in s tem tudi po lastnostih in obnašanju, bistveno razlikuje od papirja. Metode, uporabne za konserviranje, restavriranje pergamenta, žal niso enake kakor za papir. V prispevku je podrobno predstavil tehniko vmeščanja in razstavljanja dvodimenzionalnih pergamentnih objektov od fragmentov, listin do velikih zemljevidov.

Gabriella Albrecht – **Kunszeri**, članica ICA/CPTTE iz Nacionalnega arhiva Madžarske, in **Marta Jaro** iz Madžarskega nacionalnega muzeja iz Budimpešte sta v predavanju "*Preservacijski izziv: razstavljanje pergamentnih dokumentov*" predstavili konkretne probleme in izkušnje, s katerimi so se srečevali in se še srečujejo madžarski kolegi ob razstavljanju gradiv na pergamentu. Preden se ustanove odločijo za razstavljanje izvornih arhivskih dokumentov, morajo dobro razmisliti, kakšen bo učinek razstave gradiva. Neizogibna resnica je, da lahko razstavljanje, celo pod optimalnimi pogoji, negativno vpliva na stanje objekta. Transport, svetloba v razstavnem prostoru, nihanje temperature in relativne vlažnosti, rokovanje z gradivom med postavljanjem in razstavljanjem lahko pomenijo povečano tveganje za njihovo varnost.

Drugi sklop predavanj, posvečenih predvsem nalogam varuhov zbirk in konservatorjem ter pomembnosti sodelovanja strokovnjakov različnih profilov, je koordinirala **Yola de Lusenet**, izvršna sekretarka ECPA – Evropske komisije za dostopnost in razvoj iz Amsterdama.

Prva je sodelovala **Pamela Porter**, dolgoletna sodelavka Britanske knjižnice iz Londona, ki je v prispevku "*Izposoja rokopisov za razstave: razvoj strategije in prakse*" predstavila delo na tem področju od leta 1963. Takrat je Britanska knjižnica, tedaj imenovana še Knjižnica britanskega muzeja, prvič dobila pooblastilo, da posodi svoje zbirke za razstavo v tujini. Članek zajema izkušnje štiridesetih let posojanja rokopisov iz Britanske knjižnice. Ponazorila in predstavila je nekaj točk, ki se jih moramo zavedati, kadar načrtujemo posojanje gradiv drugim ustanovam. Postopek posojanja je bilo treba razviti od začetka, od stanja sorazmerne nevednosti. Proces ni bil niti preprost niti premočrten, ampak se je razvijal s posebno dinamiko, kakor so se spreminjale razmere in nabirale izkušnje.

Tony Bish in **Caroline Checkley-Scott** – iz sklada Wellcome – The Wellcome Trust iz Londona sta v prispevku "*Vloga konservatorja v procesu razstavljanja v knjižnici Wellcome*" prikazala rezultate skupnega prizadevanja in zgodovino razstav v Knjižnici sklada Wellcome ter razvoj politike in postopkov vse do danes. Ko se je Knjižnica prvič podala v svet razstavljanja, so bile zbirke tako rekoč neznane zunaj medicinske vede in medicinskega poklica.

Vladimir Žumer, direktor Arhiva Republike Slovenije, čestita Nadi Majcen, vodji Oddelka za konserviranje in restavriranje gradiv na papirju v letih 1975-1983, za zaslužno delo na področju varovanja in konserviranja kulturne dediščine na papirju.

Mojca Jenko, iz Narodne galerije v Ljubljani, je v prispevku *"Poslušati, slišati, predvsem pa sodelovati"* pravilno ugotovila, da je cilj vsakega razstavnega projekta pripraviti vsebinsko zanimivo razstavo, ki naj bo privlačna in dražljiva za čimveč človekovih čutov. Paziti pa moramo, da želja po atraktivnosti ne zasenči pozornosti, kako gradivo obvarovati pred kvarnimi vplivi in mu s tem zavestno skrajšati "življenjsko dobo". Zato morajo biti odločitve sodelujočih sprejete vedno v prid občutljivosti gradiva; te pa je moč doseči le, če je za pripravo razstave predvidenega dovolj časa in če si vsi vključeni v pripravo prisluhnemo in konstruktivno sodelujemo.

Drugi sklop predavanj je sklenil Erland Kolding Nielsen, član ECPA in direktor Danske kraljeve in nacionalne knjižnice ter Knjižnice Univerze v Kopenhagenu, *"Razstave in varnost: problemi dostopa, vrednotenja in zaščite pred krajo"* kjer je predvsem opozoril na varnost eksponatov in sisteme varovanja.

Tretji sklop predavanj, ki je bil posvečen vplivu svetlobe na gradivo in problematiki razstavljanja likovnih del na papirju, je vodila Ruth Tiidor, članica ICA/CPTTE predstavnic Nacionalnega arhiva Estonije. Zoran Milić, vodja Konservatorsko-restavratorskega oddelka v Narodnem muzeju Slovenije, je v prispevku *"Vpliv svetlobe na stanje predmetov iz organskih snovi"* opozoril zlasti, da svetloba vedno, v vsakem primeru in v vsaki obliki ter količini škodljivo učinkuje na papir, ter da varne osvetlitve ni. Predmet osvetljujejo le, če je to nujno in še takrat z najmanjšo močjo, ki še omogoča, da je predmet viden. Pregledno je razložil osnovne pojme, ki jih moramo poznati pri določevanju in merjenju svetlobe. Pomembno je omeniti, da za predmete, občutljive na svetlobo, ni dovolj samo nizka osvetlitev ampak se moramo zelo omejiti tudi s časom osvetljevanja.

Jana Malešič, Jana Kolar, Matija Strlič iz Narodne in univerzitetne knjižnice ter Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo iz Ljubljane, so v prispevku *"Priporočila za razstavljanje dokumentov pi-*

sanih železo-taninskim črnili" opozorili, na negativne posledice na železotaninske zapise, ki jih povzroča izpostavljenost svetlobi.

Michael Durovič, član ICA/CPTTE, predstavnik Centralnega državnega arhiva v Pragi, je v prispevku *"Razstavna strategija v Centralnem državnem arhivu v Pragi"* razčlenil delovanje svetlobe na eksponate in predstavil izkušnje, ki jih imajo češki kolegi ob razstavljanju arhivskega gradiva. Načela za razstavljanje arhivskih gradiv v Centralnem državnem arhivu v Pragi so določili na podlagi triletna študije, ki so jo izvedli med letoma 1998 in 2000. Posebno pozornost so posvetili vidiku osvetlitve arhivskih gradiv v obdobju razstav, saj novi pristopi k svetlobno občutljivim gradivom predstavljajo temelj za celotno razstavno strategijo. Načela so namenjena predvsem ustanovi, v kateri so jih oblikovali, vendar so lahko vzor za druge državne arhive ali pobuda za knjižnice, muzeje in galerije.

Prispevek Rosie Freemantle, iz galerije Tate v Londonu z naslovom *"Izbira zasteklitve likovnih del na papirju"* je predstavil Piers Townshend, vodja konservatorskega oddelka galerije Tate. V prispevku so podane izkušnje, ki jih imajo v Galeriji Tate v Londonu glede izbire zasteklitve likovnih del na papirju, in probleme, s katerimi se srečujejo ob razstavljanju in transportu objektov, nastalih na papirju. Predstavlja, kako v Tate v Londonu izbirajo, postavljajo in skrbijo za zasteklitve, in pri tem poudarja dejstvo, da sta zmogljivost in varnost vsakega zasteklitvenega izdelka le toliko dobri, kolikor je dobra kakovost uokvirjenja, pakiranja, ravnanja s predmeti in transporta, ki jim je zastekljeni predmet izpostavljen.

Jedert Vodopivec, članica ICA/CPTTE, predstavnic Arhiva Republike Slovenije, je v prispevku *"Priporočila za izdelavo paspartujev"* predvsem opozorila, da likovna dela na papirju in druge dvodimenzionalne objekte vstavljamo v paspartuje bodisi zaradi zaščite bodisi zato, ker jih želimo razstaviti. Vrsta objekta, velikost in tehnika zapisa narekujejo tip paspartuja. Širši javnosti je bolj znano vstavljanje v paspartuje zaradi okvirjanja ob razstavljanju, strokovni javnosti, pa tudi vstavljanje v paspartuje za hrambo v depojih. Predstavljeni so bili materiali in vrste paspartujev, ki so preizkušeni v praksi in priporočeni v literaturi. Opozorjeno je bilo, da nepoznavanje ustreznosti materialov in tehnik izdelave paspartujev zelo pogosto vodi do poškodb na gradivu. Prav pogostnost tovrstnih poškodb, je bil eden od glavnih razlogov za pripravo prispevka.

Karmen Corak-Rinesi, iz Nacionalne galerije moderne umetnosti v Rimu je v prispevku *"Preservacijske zahteve za zaščito pri razstavljanju likovnih del na papirju velikega formata"* opozorila na poglobitve razloge za posebno obravnavo gradiva velikih dimenzij.

Razstava mora spoštovati integriteto likovnega dela (njegove fizikalne in estetske lastnosti in njegovo enkratnost), pri tem pa hkrati zagotoviti tudi njegovo varnost. Razstavljanje velikih likovnih del na papirju

predstavlja zahteven tehnični izziv glede na njihovo varnost, saj gre pri tem v bistvu za škodljiv proces, katerega nevarnosti je treba zmanjšati na minimum. Naš splošni namen mora biti, da odpravimo nasprotovanja med razstavnimi in konzervatorskimi strokovnjaki. Skrbi za varovanje ne smemo prezreti, saj se počasno, kumulativno propadanje likovnih del poveča s transportom, razstavljanjem in prilagajanjem različnim okoljem. Vsaka ustanova bi morala določiti merila za sprejemljive stopnje sprememb v stanju likovnega dela. Ovrედnotenje je predstavila tako, da je obravnavala razstavne prostore, "odprte" razstave, medsebojni vpliv med materiali in likovnimi deli, okoljske sisteme in njihovo spremljanje.

Popoldanski četrti in tudi zadnji sklop predavanj je koordinirala **Anja Michas**, sekretarka ICA/CPTE, predstavnica Regionalnega arhiva v Krakovu. Prva predavateljica tega sklopa je bila **Clara C. von Waldthausen**, restavratorka fotografskega gradiva iz Amsterdama, ki je v prispevku "**Razstavljanje fotografskega gradiva knjižničnih in arhivskih zbirk**" je opozorila na problematiko razstavljanja fotografskega gradiva kot enega najbolj občutljivih zvrsti gradiva. Fotografsko gradivo se fizikalno in kemijsko razlikuje od zbirk grafičnih medijev na papirju. Kemija in sestava fotografij se spreminjata s procesom. Različni materiali, ki ustvarjajo slike, vezave in emulzije in različne podlage, povezane z vsakim procesom, ustvarjajo spremembe v kemični in fizikalni stabilnosti fotografij, zato so te tudi občutljivejše na razstavno okolje. Ker ni mednarodnega standarda za razstavljanje fotografskega gradiva, in ker številni arhivi in knjižnice nimajo usposobljenega fotografskega konservatorja, ustanove le težka določijo najnovejše smernice za razstavljanje fotografskega gradiva. Posledica tega je, da uporabijo standarde, ki veljajo za zbirke likovnih del na papirju, kar pa lahko povzroči hude posledice za večino fotografij. V tem referatu je povzela najnovejša konservatorska dognanja o razstavljanju fotografskih gradiv. Osredotočala se je na pregled fotografij, njihovo kemično in fizikalno propadanje ter vpliv razstavnega okolja, še posebno svetlobe, temperature, relativne vlažnosti in kakovosti zraka.

Elena N. Popova iz Zvezne ruske arhivske službe iz Moskve je v prispevku "**Pravne in metodološke osnove za materialno varovanje pri razstavljanju dokumentov v Rusiji**" opisala razmere in situacijo na področju razstavljanja v Ruski federaciji. Osrednja sistema metodološkega zagotavljanja delovanja arhivskih ustanov v Rusiji so Temeljna pravila dela v državnih arhivih Ruske federacije, izdana leta 2002, ki temeljijo na dopoljenih normativih in metodoloških dokumentih. Ruski predpisi posvečajo veliko pozornost problemom varovanja na splošno in še posebno varovanju razstavnih dokumentov.

Josef Hanus, član ICA/CPTE, predstavnik Slovaškega nacionalnega arhiva iz Bratislave, je v prispevku "**Razstavljanje arhivskih dokumentov in nova zakonodaja**" zbral in analiziral standarde in priporočila na področju razstavljanja arhivskega gradiva po

posameznih evropskih državah. Rezultati prikazujejo zelo pisan položaj. Kakovost zakonodajnih ukrepov za varovanje arhivskih dokumentov v različnih državah se razlikuje od splošnih priporočil do zelo natančnih standardov. S stališča varovanja navadno vsebujejo dva dela: prvi zajema splošna določila in administrativne zahteve za razstavne dejavnosti – dovoljenje, stanje dokumentov za razstavo, posojila, pogodbo, zavarovanje, transport, varnostne ukrepe in drugo. Ta določila so si bolj ali manj podobna v vseh predpisih.

Ob koncu pa je **Marie-Thérèse Varlamoff** – članica ICA/CPTE, direktorica IFLA PAC iz Nacionalne knjižnice Francije, predstavila še "**Pobudo "Modrega ščita" za varovanje kulturne dediščine**" in prikazala prizadevanja Modrega ščita in situacijo ob vojni v Iraku. Haaška konvencija² (1954) za varovanje kulturne lastnine v primeru oboroženega spopada je uporabila modri ščit za označevanje kulturnih spomenikov, ki jih je treba zaščititi v primeru oboroženega

Marie-Thérèse Varlamoff – članica ICA/CPTE in direktorica IFLA PAC iz Nacionalne knjižnice Francije, med predavanjem.

² Konvencija o varstvu kulturnih dobrin v primeru oboroženega spopada, t. i. Haaška konvencija iz leta 1954, je prevedena in objavljena v Varstvu spomenikov, št. 29 iz leta 1987, na straneh od 377 do 379.

spopada. Ta simbol so izbrale štiri organizacije s področja kulture (ICA, ICOM, ICOMOS in IFLA), ki so leta 1996 ustanovile Mednarodni odbor Modrega ščita (ICBS). Odbor namerava postati kulturni ustreznik Rdečega križa. Učinkovitost ICBS je odvisna od ustanavljanja nacionalnih odborov Modrega ščita, ki bodo sposobni izvajati akcije na lokalni, nacionalni ali regionalni podlagi. Najprej je na kratko predstavila ozadje odbora ICBS, nato pa določila njegove cilje, pregledala nekaj njegovih preteklih akcij ter predstavila stanje ob vojni v Iraku.

Delovni jezik simpozija je bil slovenski in angleški. Referate so spremljali zelo kakovostni simultani prevodi, za kar gre vsa zahvala prevajalkam: Metki Graunar, Milojki Popovič in Marijoli Zdravič.

Simpozij je uradno začel sprejem za predavatelje in člane komiteja v Narodni galeriji na predvečer začetka programa (5. junija 2003). Udeležence so nagovorili dr. Andrej Smrekar, direktor Narodne galerije, mag. Vladimir Žumer, direktor Arhiva Republike Slovenije in gospa Vilenka Bizjak-Jakac, članica ECPA ter predstavnica Narodne in univerzitetne knjižnice. Za vse udeležence simpozija sta bila organizirana sprejem in družabni del programa v Stanovski dvorani Ljubljanskega gradu, na katerem je udeležence nagovorila tudi županja Mestne občine Ljubljana gospa Danica Simčič.

Drugi dan po zaključku uradnega simpozijskega programa je župan občine Škofje Loke povabil predavatelje, člane komiteja in organizatorje na sprejem s kulturnim programom.

Vzporedno z dvodnevni simpozijem so z njim povezane dejavnosti potekale ves teden. Od 2. do 6. junija pa je bila povabljen posebna skupina arhivistov iz držav, s katerimi imamo sklenjene posebne sporazume o sodelovanju na arhivskem področju (skupno iz osmih držav). Zanje sta bila pripravljena poseben program za spoznavanje arhivske dejavnosti v Sloveniji ter udeležba na simpoziju.

V soboto, 7. junija je bil v prostorih Arhiva RS organiziran tudi sestanek Komiteja za zaščito in varovanje arhivov v zmernem podnebnju pri Mednarodnem arhivskem svetu (ICA/CPTE), pod vodstvom predsednika komiteja gospoda Teda Steemersa iz Nizozemskega nacionalnega arhiva.

Tako organiziran in vsebinsko izbran dogodek je vsekakor dosežek, ki ga je mogoče organizirati le na daljše časovne intervale, saj je zahteven organizacijski in finančni zalogaj. Projekta ne bi mogli izvesti brez zaupanja in podpore zlasti mag. Vladimirja Žumra, direktorja Arhiva Republike Slovenije, ter preostalih članov organizacijskega odbora.

Da je bila obravnavana tema aktualna, je pokazalo veliko število prijav ter oba dni, dopoldne in popoldne, polna dvorana. Številni so izrazili zadovoljstvo glede programa, dobrega počutja v prostorih Narodne galerije ter organizacije dogodka, kar dokazujejo tudi številne ustno izrečene in pisno poslane pohvale. Tik pred zaključkom redakcije za objavo poročila smo prejeli obširno poročilo o simpoziju, objavljeno v mednarodnem strokovnem tisku v decembrski številki

štirimesečnika IPC News (Institute of Paper Conservation IPC – News) izpod peresa Iana Swindala iz Britanske knjižnice.

Simpozij je bil prav gotovo priložnost za izmenjavo izkušenj, poglobljanje že navezanih stikov in seznanjanje z novimi domačimi in tujimi strokovnjaki.

Vsekakor je podobna oblika sodelovanja in strokovnega usposabljanja zaželena tudi v prihodnje, predstavlja pa nekakšno nadaljevanje prvega simpozija "Konserviranje knjig in papirja", ki je bil v Ljubljani organiziran julija 1996.

Tokratni dogodek je bil uspešen primer sodelovanja različnih ustanov s področja kulturne dediščine (knjižnic, muzejev, arhivov), ki so do sedaj redkeje projektno sodelovali. V prihodnje bo to verjetno vedno bolj prisotno, predvsem zaradi trendov projektov, ki se za področje kulture pojavljajo v okviru različnih skladov Evropske unije.

Člani komiteja za preservacijo arhivov v zmernem podnebnju, ki deluje pri mednarodnem arhivskem svetu (CPTE/ICA), smo na sestanku v Ljubljani sklenili, da bodo rezultati predstavljeni na tem simpoziju, podlaga za pripravo ICA Priporočil za varno razstavljanje arhivskega gradiva, ki ga pripravljamo v okviru komiteja. Znanje, zbrano z različnih koncev Evrope in predstavljeno na simpoziju, bo objavljeno v zborniku, ki ga pripravljamo kot publikacijo Arhiva Republike Slovenije in bo predstavljen tudi na Svetovnem arhivskem kongresu, avgusta 2004 na Dunaju.

Jedert Vodopivec, Natalija Glažar

POSVETOVANJE DOK_SIS 2003, Kranjska Gora, 21. – 23. maj 2003

Društvo informatikov, dokumentalistov in mikrofilmarijev Media.doc (www.media-doc.si) je letos organiziralo že dvanajsto posvetovanje DOK_SIS. V slovenskem prostoru je to strokovno druženje proizvajalcev opreme, uporabnikov, strokovnjakov in drugih, ki želijo prikazati svetovne novosti, svoje inovativne rešitve in izkušnje. V poplavi strokovnih srečanj in posvetovanj profesionalnih organizacij je posvetovanje DOK_SIS brez posebnih virov financiranja, zato je uveljavljanje še toliko težje. Organizatorji so v letu 2003 dogajanje preselili iz Portoroža v Kranjsko Goro. Pripravljalni odbor DOK_SIS vsako leto izda tudi zbornik posvetovanja, v katerem je več prispevkov, zanimivih tudi za arhivsko stroko.* Ena pomembnejših nalog arhivske stroke je spremljanje domačih in svetovnih novosti na področju informacijske tehnologije, saj bomo morali poskrbeti za ohranjanje arhivskega gradiva, ki nastaja na novih medijih.

Letošnje posvetovanje DOK_SIS je imelo naslov: **Elektronski sistemi za upravljanje z dokumenti –**

* Zbornike hrani knjižnica Arhiva RS.